

PREVENTIVNÍ PROGRAM
ŠKOLY

ŠKOLNÍ ROK 2019/2020

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název a adresa školy	Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Eva Bicanová
Telefon na ředitele	583 550 131
E-mail na ředitele	reditelka@skolydesna.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence (ŠMP)	Mgr. Jana Učňová
Telefon	583 550 294
E-mail	jana.ucnova@skolydesna.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence (ŠMP)	Mgr. Iva Kvapilíková
Telefon	583 550 133
E-mail	iva.kvapilikova@skolydesna.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce (VP)	Mgr. Jitka Pospíšilová
Telefon	583 550 294
E-mail	07pospisilovajitka@seznam.cz

PPŠ vypracovala:	<i>Jméno metodika</i>	<i>Datum, podpis</i>
	Mgr. Jana Učňová	26. 8. 2019
	Mgr. Iva Kvapilíková	26. 8. 2019

	Datum	Podpis ředitele/ředitelky školy
Seznámení ředitelky školy s PPŠ	26. 8. 2019	
Seznámení pedagogického sboru školy s PPŠ	30. 8. 2019	

Obsah

- A. Zmapování situace ve škole pro stanovení cílů PPŠ
- B. Cíle vyplývající ze zmapování situace
- C. Strategie a metody dosahování cílů, formy realizace PPŠ
- I. Práce pedagogického sboru a vedení školy
- II. Spolupráce školy s rodiči
- III. Program preventivních aktivit pro žáky školy
- IV. Spolupráce s okolím školy
- V. Rámcový časový harmonogram realizace programu
- VI. Postup školy při výskytu a zneužívání návykových látek
- VII. Program proti šikanování, krizový plán
- VIII. Evidence a způsob vyhodnocení PPŠ
- V. Přílohy

Použité zkratky:

PPŠ – preventivní program školy

RCH – rizikové chování

A. ZMAPOVÁNÍ SITUACE VE ŠKOLE PRO STANOVENÍ CÍLŮ PPŠ

1. Popis současného stavu ve škole

PPŠ je zaměřen na cílovou skupinu 358 žáků (198 žáků na prvním stupni a 160 žáků na druhém stupni) školy s 35 vyučujícími a 4 asistenty pedagoga.

Svazková škola je rozdělena do tří pracovišť:

- pracoviště Rapotín 1. – 5. ročník
- pracoviště Sobotín 1. – 5. ročník
- pracoviště Petrov nad Desnou 6. – 9. ročník v paralelních třídách

Doprava na jednotlivá pracoviště školy je zajišťována školním autobusem. V letošním školním roce byl provozovatelem této dopravy zakoupen nový autobus – je vybaven bezpečnostními pásy a dalšími přínosnými prvky zabezpečující přepravu našich žáků do a ze školy a na akce pořádané školou.

Ve všech budovách školy je vybavená počítačová učebna z inovativních projektů školy. Vyučující mají služební notebooky a tablety, které používají k výuce, třídnickým hodinám a své přípravě. Téměř všechny třídy jsou vybaveny dataprojektorem. Škola má ve svých budovách 2 rekonstruované tělocvičny, posilovnu, venkovní hřiště.

Žáci docházející do svazkové školy pocházejí z okolních vesnic – Rapotín, Sobotín, Petrov nad Desnou, Vernířovice, Rejchartice, Velké Losiny, Víkyně. Ekonomická situace rodin je spíše průměrná až podprůměrná – nezaměstnanost je v tomto kraji vysoká. Rodiče navíc tráví velkou část svého dne cestováním za prací a mají daleko méně času se tak svým dětem věnovat a dohlížet na jejich zdravý rozvoj. Proto je v dnešní době třeba, aby i škola přijala část odpovědnosti nejen za vzdělávání dětí, ale také za jejich výchovu. Také do školy dochází velká část žáků z neúplných rodin – často se objevují potíže výchovného charakteru.

Mezi nejčastější riziková prostředí školy patří WC, školní autobus, šatny TV – pravidla chování jsou přesně stanovena ve školním řádu a dopravním řádu daným přepravcem.

Témata MPP jsou zahrnuta i v ŠVP školy do částí výuky převážně výchov.

Hlavním realizačním týmem MPP je VP, ŠMP, ředitelka školy, vedoucí jednotlivých pracovišť školy. Poté jednotlivý třídní a netřídní učitelé. Všichni jmenovaní mají jasně stanoveny své kompetence. Škola pracuje při řešení projevů rizikového chování s IVyP.

2. Hodnocení situace v oblasti rizikového chování ve škole z hlediska rodičů žáků

Každé dva roky probíhá dotazníkové šetření pro rodiče žáků, které mapuje názory zákonných zástupců na školu, jejich potřeby, její zaměstnance.

3. Hodnocení situace v oblasti rizikového chování ve škole z hlediska žáků

Na druhém stupni základní školy jsou voleni vždy dva žáci z každé třídy do žákovské rady, která se pravidelně stýká s vedením školy. Žáci mají možnost se ke škole, jejím aktivitám a svým potřebám vyjádřit. Škola každoročně provádí základní sociometrii tříd formou portálu proskoly.cz.

4. Hodnocení PPŠ minulého školního roku

Ve školním roce 2018/2019 bylo řešeno 19 závažnějších projevů rizikového chování na druhém stupni a 23 na prvním stupni. Jednalo se převážně o slovní agresi ke spolužákům a pracovníkům školy, fyzickou agresi vůči spolužákům, nerespektování pokynů pedagogických pracovníků, nevhodné chování ke spolužákům, neplnění si školních povinností, porušování pravidel bezpečnosti, krádež, poškození školního majetku,

sebeпоškozování, potíže týkající se sociálních sítí a dvě oznámení z portálu Nenech to být, která byla neprodleně řešena třídními učiteli. Také se objevily opět problémy s nerespektováním školního řádu s ohledem na pravidelnou docházku do školy, neomluvená absence - záškoláctví. Dále škola často řešila nošení drahých předmětů do školy a jejich nedovolené používání – mobilní telefony. I nadále škola spolupracovala se všemi pomáhajícími institucemi v okrese Šumperk. Opět jsme navázali spolupráci se SVP Dobrá Vyhlídka. Při jednání s rodiči žáka, který má určeného kurátora, nebo mu byl vzhledem k chování přidělen, se jednání výchovné komise účastnil i OSPOD Šumperk. Ten byl škole nápomocen nejen při intervenčních procesech, ale také jsme spolupracovali v oblasti prevence rizikového chování. Během školního roku byli tři žáci umístěni do pobytového ústavu z důvodu úmyslného zanedbávání školní docházky s vědomím zákonných zástupců a nevhodného chování.

B. CÍLE VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZMAPOVÁNÍ SITUACE

Hlavním rysem a dlouhodobým koncepčním záměrem naší školy je tvorba zdravého prostředí pro žáky, učitele i ostatní zaměstnance. Vytváření prostředí s přátelskou, vstřícnou atmosférou, která motivuje žáky k učení a tvořivé práci. Snahou vedení školy je umožnit pedagogům prostor pro realizaci široké nabídky vyučovacích metod, podpora tvůrčího myšlení, zájmu o sebevzdělávání a profesní růst. Společným cílem je rozvíjet žákovy schopnosti komunikace, spolupráce, samostatného tvůrčího myšlení s důrazem na vlastní zodpovědnost. Klasická výuka je obohacována různými formami a metodami práce, kooperativní výukou, projektovým vyučováním, kritickým myšlením.

Potvrzuje se nám důležitost primární prevence již od prvních ročníků. Čím dříve se děti osvojí správné návyky a jsou vedeny ke zdravému životnímu stylu, tím se zvyšuje šance, že se dobrých základů udrží. Bohužel z našich dotazníkových šetření, stejně tak i celosvětových výzkumů, vyplývá, že už i děti prvního stupně mají zkušenosti s alkoholem a tabákovými výrobky a znají ve svém okolí osoby, které zneužívají návykové látky. Alarmující je i doba strávená u počítače a televize. Je třeba se zaměřit i v prevenci na aktivní trávení volného času – školní klub.

Prevence rizikového chování je zaměřena na žáky obou stupňů školy v tomto rozložení:

1. stupeň	
1. ročník	2 třídy
2. ročník	3 třídy
3. ročník	2 třídy
4. ročník	3 třídy
5. ročník	3 třídy
2. stupeň	
6. ročník	3 třídy
7. ročník	2 třídy
8. ročník	2 třídy
9. ročník	2 třídy

Třídní učitelé:

1.A – Mgr. Martina Galbavá
1.C – Mgr. Veronika Šťastná
2.A – Mgr. Olga Kalinová

6.A – Mgr. Martina Churavá
6.B – Mgr. Zuzana Nétková
6.C – Dr. Martin Vavřík

2.B – Mgr. Irena Kocůrková
2.C – Mgr. Veronika Štáštná
3.A – Mgr. Iva Kvapilíková
3.C – Mgr. Marcela Navrátilová
4.A – Mgr. Michal Peška
4.B – Mgr. Ivana Dohnalová
4.C – Mgr. Marcela Navrátilová
5.A – Mgr. Kateřina Píšková
5.B – Mgr. Jana Valentová
5.C – Mgr. Romana Kukulová

7.A – Mgr. Jana Rozsivalová
7.B – Mgr. Ivona Loubalová
8.A – Mgr. Alexandr Stankuš
8.B – Mgr. Jana Učňová
9.A – Mgr. Svatopluk Pospíšil
9.B – Mgr. Věra Šebestová

V loňském roce nebylo nutné řešit v nadměrném množství velmi závažné problémy spojené s oblastí sociálně patologických jevů. Problémy menšího rázu byly řešeny pedagogickými pracovníky ve spolupráci s rodiči a vedením školy. Ve výjimečných případech byla spolupráce rozšířena o pracovníky OSPOD. Některé případy byly konzultovány s odborníky na poli dětské psychiatrie, PPP, SPC a SVP – ambulantní sezení a jedno pobytové.

Smysl třídnických hodin

TH poskytují možnost pravidelné práce se vztahy uvnitř třídy, zejména řešení aktuálních problémů třídy. Tento způsob práce se třídou je prevencí sociálně nežádoucích jevů. Necháme-li žáky pravidelně sdělovat, co se jim ve třídě líbí a co ne, vede to k tomu, že se podaří podchytit a často i vyřešit řadu problémů, které jinak často přerostou do takřka neřešitelných problémů. V rámci TH nejde o ‚hraní si‘ se žáky, ale o to, aby žáci sami aktivně řešili věci, které se jich týkají. Přínosem třídnických hodin je: žáci jsou většinou motivováni způsobem práce, při kterém jsou aktivní; zažijí to, že mohou konstruktivně ovlivňovat své okolí; zvykají si samostatně řešit problémy, které se jich týkají, a přijímat za ně zodpovědnost, osvojí se některé techniky a principy, které jsou efektivní; vytvářejí si společně normy chování a jsou ochotnější se jimi řídit.

Třídnické hodiny jsou pravidelnou součástí práce třídního učitele. Na prvním stupni, kde je vyučující skoro celý den ve své třídě, se řeší aktuální obtíže ihned. Na druhém stupni jsou vedeny třídnické hodiny pravidelně 1x za týden.

Náplň práce třídního učitele v oblasti prevence

- vytipování možných problémových žáků (sociálně slabé rodiny, dysfunkční rodiny)
- věnování zvýšené pozornosti žákům s problémovým chováním a signálům prvních známek užívání návykových látek
- věnování zvýšené pozornosti žákům, u kterých se projevují známky školní neúspěšnosti (pravidelná kontrola klasifikace své třídy) a případná realizace plánu podpory žáků se školní neúspěšností
- sledování vztahů ve třídě, začleňování problémových žáků do kolektivu
- udržování a podpora komunikace, týmové spolupráce a přátelské atmosféry ve třídě
- spolupráce s metodičkami prevence, výchovnou poradkyní, speciální pedagožkou a vedením školy
- komunikace s rodiči

Cílem PPŠ obecně je naučit žáky stanovit si správný hodnotový žebříček, zlepšovat mezilidské vztahy, umět řešit konfliktní situace, znát svá práva a povinnosti, respektovat a být respektován, smysluplně využívat svůj volný čas, nepodlehout závislostem na návykových a psychotropních látkách. Hlavní aktivitou naší školy je dodržování stanovených zásad preventivního programu, které zlepšují působnost v následujících oblastech zaměřených na minimalizaci rizikového chování:

- interpersonální agresivní chování – agrese, šikana, kyberšikana, extremismus, xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus

- kriminalita a delikvence, vandalismus, sprejerství
- záškoláctví
- drogové závislosti, patologické hráčství
- alkoholismus a kouření
- domácí násilí, syndrom CAN, obchodování s lidmi
- rizikové chování v dopravě
- poruchy příjmu potravy
- sexuální rizikové chování
- sekty
- školní neúspěšnost

Škola bude i v letošním školním roce řešit projevy rizikového chování formou IVyP. Jedná se o velmi efektivní způsob, který častokrát vede k velké eliminaci projevů nevhodného chování ve škole.

Škola je i ve školním roce 2019/2020 zapojena do programu KPPŠ, který doplňuje preventivní program školy a navazuje na práci vyučujících v rámci třídnických hodin. Tyto aktivity jsou vedeny dostupnými odborníky v oblastech prevence v Šumperku. I nadále využíváme pomoci jednotlivých institucí v případě intervence či odborných rad.

Žáci druhého stupně se budou nadále snažit o zkvalitnění prostředí na naší škole formou schůzek žákovské rady, kde se budou aktivně podílet na chodu školy. Jejich činnost je zaměřena na zkvalitnění vztahů žáků, učitelů a zákonných zástupců žáků formou plánovaných akcí pro druhý, ale i pro první stupně svazkové školy. Zástupce do žákovské rady si volí do 13. 9. 2019 každá třída v rámci přímé volby sama – dvě osoby/třída.

1. Střednědobé cíle

- zlepšení klimatu tříd a školy
- zkvalitnění třídnických hodin, vedení třídnických hodin dle doporučení ŠMP
- nabídka žákům nejruznějších forem trávení volného času v rámci školního klubu

2. Krátkodobé cíle

- podpora zdravého životního stylu žáků
- snížení prvotních projevů šikany – zlepšení vztahů a třídních klimát, uvědomění žáků co je a není šikana
- včasné podchycení školní neúspěšnosti a s tím spojená práce učitele, žáka a rodičů

Způsob realizace PPŠ na prvním stupni ZŠ

1. – 2. ročník

Dětem je nutné po vstupu do školy nabízet nejen konkrétní dovednosti, ale zejména vytvářet modelové situace, se kterými se mohou setkat ve škole i mimo školu. Pro vytvoření optimálního sociálního klimatu je důležité vzájemné poznání žáků a pedagogů.

Program by měl být zaměřen na:

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)

- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“

3. – 5. ročník

Optimální jsou programy směřující k pozitivnímu ovlivnění zdraví žáků, které je chápáno jako stav tělesné, duševní a sociální pohody při současné změně postojů k sobě, k prožívání sebe jako individuality, ale v kontextu s druhými lidmi, se školní komunitou a okolním světem, k pozitivnímu citovému naladění a myšlení, k osvojení si dovednosti řešit stres a k dodržování životosprávy. Programy orientované na hlubší poznání dovedností osvojených při vstupu do školy, na schopnost pracovat v kolektivu a uvědomění si, co tělu prospívá, je vhodné realizovat formou pobytových programů spojených se sportovní činností a aktivním trávením volného času. Je zde osvojována i vzájemná pomoc, podřízení se možnostem skupiny, zvládnutí fyzicky náročných situací.

Způsob realizace PPŠ na druhém stupni ZŠ

6. ročník

Program je vhodné založit na aktivní práci skupiny i každého jednotlivce. V rámci tohoto programu je třeba stanovit pravidla soužití ve skupině – aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance, maximální osobní nasazení. Pravidla je optimální stanovit na základě prožitku aktivní formou tak, aby je žáci přijali za svá. Program je vhodné doplnit hrami s nácvikem verbální a nonverbální komunikace, hrou na sebezpoznání, simulačními hrami a relaxačními aktivitami. Cílem je vytvořit dobře fungující tým žáků a učitelů.

Na začátku šestého ročníku zařazujeme adaptační kurz tříd s třídními učiteli, který je zaměřen na podporu vztahů, třídního kolektivu, spolupráce, začlenění se do nového kolektivu,...

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému, společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do třídního kolektivu

7. ročník

Program musí reagovat na celou řadu změn přinášejících zátěžové situace v tomto věkovém období. Rozvoj pubertálního období s celou řadou fyzických a psychických proměn je obdobím kritickým pro nástup rizikového chování.

Je proto nutno pokračovat v budování kvalitního vrstevnického týmu, ve kterém se žáci cítí bezpečně a jistě. Opět je vhodné využít intenzivní pobytové soustředění se zaměřením na:

- hlubší vzájemné poznávání účastníků
- prohlubování vztahů důvěry
- upevňování kolektivních vztahů se včasným podchycením nežádoucích projevů chování
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací

- umění vyrovnat se s neúspěchem

8. ročník

Program je vhodné realizovat výrazně aktivní formou. Osvědčenými metodami jsou brainstorming, diskuse, hraní rolí, rozhovor, empatie, kreslení a další. Posiluje se činnost jednotlivců, spolupráce ve skupině, volba vhodné komunikace, prosazování návrhů. Součástí programu by měly být hry na nácvik verbální a nonverbální komunikace, simulační hry a relaxační techniky, využití metody kritického myšlení. Pomocí projektů je vhodné ověřit kvalitu vytvořených postojů ke zdravému životnímu stylu a rizikovému chování u dětí.

Program by měl být zaměřen na:

- upevňování vztahů ve skupině vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů
- vhodnou součástí programu jsou kompenzační a relaxační aktivity, sportovní a turistické.

9. ročník

Program by měl mapovat dosažené výsledky osobnostního a sociálního rozvoje, fixovat tyto dovednosti a postoje a využívat prvků předchozích programů. Převažovat by měly zážitkové aktivity a formy práce podporující příznivé klima ve třídě.

Do všech uvedených programů je vhodné integrovat i aktivity související s výukovými předměty (zdravověda, ekologie, přírodověda) a naopak. Mnohé z aktivit se nabízí k širšímu využití v hodinách humanitního i přírodovědného zaměření.

Nezastupitelnou roli v celém programu má kvalitní práce třídního učitele, který v roli manažera řídí a připravuje spolu s žáky jednotlivé programy. Velmi efektivní pro komunikaci s žáky je komunitní kruh. Komunitní kruh je stěžejní metoda budování bezpečí, důvěry, soudržnosti a osobnostního rozvoje dětí ve třídě. Komunitní kruh lze využít ve všech vyučovacích předmětech, nejen ve výchovných. Atmosféra ve třídě je otevřená, s prvky důvěry a ochoty si porozumět. Děti se učí pomáhat si, tolerovat se a respektovat se ve svých názorech a projevech.

C. STRATEGIE A METODY DOSAHOVÁNÍ CÍLŮ, FORMY REALIZACE PPŠ

I. PRÁCE PEDAGOGICKÉHO SBORU A VEDENÍ ŠKOLY

Efektivita primární prevence závisela na dobré spolupráci pedagogů. V letošním roce se zaměříme na zvýšení citlivosti učitelů k drobným projevům rizikového chování. Důležitá je pomoc začínajícím a novým učitelům.

Mezi další preventivní aktivity patří např.:

- Třídnické hodiny, v jejichž rámci usilujeme u žáků o rozvoj občanských postojů, zdravého sebevědomí, sebereflexe, o formování postojů vedoucích k žádoucímu chování a eliminování rizikového chování (1. – 9. ročník)
- Žákovská rada (6. – 9. ročník)
- Výlety, exkurze, návštěvy muzeí
- Návštěvy divadelních a filmových představení
- Pobyty v přírodě
- Lyžařský výcvikový kurzy
- Projektové dny a další

Plán vzdělávání ŠMP a dalších pedagogických pracovníků v oblasti prevence RCH

dle nabídek spolupracujících organizací. Metodicky prevence budou dále docházet na setkání ŠMP a VP konané PPP Šumperk. Případně využije nabídky též organizace k účasti na seminářích.

II. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI

Aktivity pro zákonné zástupce

A. Informování SRÚDu a získání jeho podpory

plán.	hodnocení
1. schůzka	Informování o cílech a způsobech primární prevence na naší ZŠ. Případně domluvení se na finanční spoluúčasti na některých pořádaných akcích.
2. schůzka	Plánování školního plesu, na kterém se podílejí i všichni pedagogové školy a žáci 8. a 9. tříd

Informování zákonných zástupců o záměrech a způsobech realizace programu (schůzky zákonných zástupců, zápisy do žákovské knížky ...)

forma	plán	hodnocení
1. schůzka	září	Informování zákonných zástupců o cílech a způsobech primární prevence na naší ZŠ pro tento šk. rok.
ŽK	průběžně	Do ŽK jsou zaznamenávány všechny důležité údaje týkající se žáka.

III. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY ŠKOLY

1. Způsob seznámení žáků s činností ŠMP, možnostmi pomoci a PPS

A. Knihovna, videotéka a propagační materiál pro potřeby preventivní a ostatních pedagogů – jsou uloženy v kabinetě výchovného poradce a metodika prevence rizikového chování.

B. Shromáždění všech dostupných informací o institucích, organizacích a odbornících, kteří v oblasti drogové prevence působí v okrese

zřízeno	místo	Osvědčilo se (proč)
31.8.	kabinet VP a ŠMP	Průběžně dochází k doplňování informací.

C. Postup školy v případě výskytu zneužívání návykových látek a postup při řešení šikany ve škole a šk. zařízeních, problematiky záškoláctví.

seznámení s postupem proběhlo	zainteresované osoby	hodnocení
31.8.	pedagogičtí pracovníci	Pedagogičtí pracovníci byli informováni o postupu v případě řešení šikany, zneužívání návykových látek, strategické postupy visí také na nástěnce u sborovny; dále byla zdůrazněna zákonná pravidla omlouvání absence žáků zákonnými zástupci

D. Schránka důvěry – je umístěna v přízemí školy, průběžně vybírána, dané podněty jsou okamžitě řešeny s danými žáky, nebo pedagogy

2. Specifická všeobecná prevence pro žáky ve výuce, která je součástí učebních osnov

Aktivity, které jsou součástí učebního plánu (na základě již zpracovaného Školního vzdělávacího programu) + aktivity které nejsou součástí učebního plánu. Jde o aktivity, které nereagují na aktuální problémy a týkají se všech tříd v daném ročníku: zvyšování sebevědomí žáků, komunikativní dovednosti, konstruktivní řešení problémů, schopnost klást otázky a vyjádřit svůj názor, řešení stresu, učení vzájemné pomoci, schopnost říci si o pomoc a vědomí kam se v jakých záležitostech obrátit, vyrovnání se s neúspěchem, obrana před manipulací, předávání informací a prožitkové programy zaměřené na dodržování práva, na prevenci závislosti na návykových látkách včetně alkoholu a tabáku, gamblingu, rasismu, sexuálního a jiného zneužívání, působení sekt a některých nových náboženských směrů,...)

Od září 2019 probíhá na škole realizace programu KPPŠ s cílovou skupinou žáků 1. – 9. ročníků základní školy. Také jsme se zapojili na prvním stupni do široké škály nabídky aktivit pod záštitou KAM, z.s., jejichž činnost na naší škole je hodnocena velmi pozitivně a žáci dále spolupracují na daných tématech i ve svých třídnických chvílkách, případně v předmětech výchov.

VI. POSTUP ŠKOLY PŘI VÝSKYTU A ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Při nálezů neznámé látky

1. MOŽNOST

- a) zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou škodlivou látku, v **přítomnosti dalšího člena pedagogického sboru uloží tuto látku do obálky.**
- b) Na obálku napíše **datum, čas a místo zajištění látky, příp. komu byla odebrána, podepíše se a uvede jméno svědka.** Obálku přelepí, opatří razítkem školy a uschová ji do školního trezoru, který je uložen u vedoucích pracovníků jednotlivých stupňů školy.

- c) Poté je nutno bezodkladně **vyrozumět policii**. Identifikaci provede vždy policie, nikoli zaměstnanec školy. Při převzetí neznámé látky policistou si škola nechá tuto skutečnost **písemně potvrdit**.
- d) Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka stejným způsobem uložena přivolanému lékaři.

2. MOŽNOST

- a) pedagog neznámou látku **ponechá na místě nálezu**
- b) bezodkladně **zavolá policii**
- c) do příjezdu policie **zajistí dohled** na místě nálezu, příp. zadrží žáka, u něhož byl nález učiněn.

Při ohrožení zdraví žáka

V případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje tak, jako když žák přijde do školy s horečkou.

- a) dítě jevící příznaky užití omamné látky **je odvedeno ze třídy** do místnosti, kde zůstane po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba. Pedagog zajistí nad dítětem **dohled dospělé osoby** – kancelář vedení školy, sborovna.
- b) Škola **bezodkladně informuje rodiče** žáka nebo jeho zákonné zástupce o bližší nespecifikovaných zdravotních potížích žáka, rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si dítě co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření.

Rodič si přijde do školy pro žáka

- Je seznámen se zdravotními potížemi
- Po užití stimulačních či kanabinoidních látek (jsou např. rozšířené zornice), škola apeluje na rodiče, aby s dítětem navštívil lékaře.
- Pedagog odkáže rodiče na odborníky na specializovaných pracovištích (PPP apod.)

Rodič si do školy pro dítě nepříjde

- Škola přehodnotí zdravotní stav žáka, pracovník školy **zavolá lékařskou službu** (může jít o předávkování návykovou látkou) nebo **zajistí převoz k lékaři s doprovodem dospělé osoby**. Rodič je o postupu školy předem informován.
- c) škola **vyhotoví zápis** průběhu celého případu a stanoví postup, jak zamezit případnému výskytu žáka pod vlivem omamné látky nebo výskytu podezřelé látky ve škole.

1. *Ve školním řádu je uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy včetně sankcí, které z porušení vyplývají.*

2. *Proběhne třídní schůzka zákonných zástupců, seznámení s účinky a příznaky užití návykových látek, jak se škola k případu postaví, jak bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, zákonní zástupci jsou vybídnuti ke spolupráci při výskytu sociálně nežádoucího chování, jsou seznámeni s náplní práce a konzultačními hodinami metodika prevence a výchovného poradce. Jsou dále seznámeni s tím, že dítě pod vlivem návykové látky ve škole porušuje vnitřní řád školy.*

3. *Žák, který prokazatelně zneužíval omamnou látku v areálu školy a tím porušil řád školy, bude kázeňsky potrestán dle školního řádu.*

4. *Škola pozve nejrychlejší cestou zákonné zástupce žáka k jednání se školou. Zákonní zástupci jsou seznámeni se všemi skutečnostmi případu, porušením řádu školy, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada. Škola doporučí zákonným zástupcům žáka specializovanou pomoc odborníků, škola vyhotoví dva zápisy z jednání, jeden obdrží zákonní zástupci žáka, druhý zůstane uložen ve škole. Škola nabídne zákonným zástupcům pomoc – monitorování, pravidelné schůzky R + TU, ŠMP, VP.*

5. **Žáci jsou obecnou formou seznámeni s případem** a jsou upozorněni na závažnost držení, přechovávání a užívání návykové látky a to nejen v areálu školy.

6. **Třída**, v níž se problém objevil, **bude monitorována**, budou v ní pracovat odborníci (dlouhodobé prožitkové programy) primární prevence, sekundární prevence.

- d) Škola informuje sociální odbor v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) nebo je v akutním ohrožení zdraví po požití drogy, tj. při nebezpečí předávkování a trvalého zdravotního poškození včetně vzniku návyku a bezprostředním ohrožení života nebo po průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole.

Při podezření, že žák zneužívá návykové látky (časná intervence)

Metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, pověřený pracovník:

- a) provede **diskrétní šetření** – zjistí citlivě co nejvíce informací (od spolužáků, rodičů, z poradny apod.)
- b) provede **pohovor s dítětem** – podle vztahu pracovníku s dítětem buď osobně nebo za přítomnosti jiného učitele, nebo jiné osoby (psychologa, sociálního kurátora, pracovníka oddělení pro dítě, kontaktního centra apod.). Doporučí mu rozhovor s odborníkem (Linka důvěry, PPP, zdravotní zařízení apod.)

Po důvodném podezření:

- c) citlivě **informuje** zákonné zástupce a upozorní je na další postup školy v případě akutního ohrožení zdraví po požití drogy – nebezpečí z předávkování a trvalého zdravotního poškození, včetně vzniku návyku hraničí s bezprostředním ohrožením života
- d) v případě negativní reakce zákonných zástupců na sdělené skutečnosti a v případě, že zákonní zástupci nezařídí pro žáka další péči, uvědomí škola sociální odbor
- e) pokud není v silách školy společně se zákonnými zástupci problém vyřešit, doporučí další odbornou pomoc

VII. PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Program proti šikanování je součástí Preventivního programu školy a je zpracován dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. 21149/2016) a vychází také z Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č.j. 21291/2010-28).

Cíl programu:

1. Vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí, které bude pro vznik šikany omezující.

2. Odhalit počínající šikanu dříve než se plně rozvine a v případě jejího vzniku zamezit jejímu dalšímu trvání.

Škola se zaměří na oblast komunikace, rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky ve třídách i mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda k projevům šikany již došlo či ne. Chceme být připraveni a snažíme se vytvářet prostředí důvěry, které výskyt šikany minimalizuje. Užíváme takové metody, přístupy a techniky, které vedou k včasnému objevení všech podob rozvíjející se šikany. Tento školní program proti šikaně je otevřený a lze jej doplnit o zkušenosti žáků, rodičů a pracovníků školy. Důležitým předpokladem pro fungování programu je celoškolský přístup (jednotnost a důslednost).

Odpovědnost za plnění programu:

- na tvorbě a i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci
- jeho koordinace je v kompetenci školního metodika prevence rizikového chování a výchovné poradkyně
- za realizaci programu je odpovědný ředitel školy

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Stádia šikanování

1. Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Jen neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, sprádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2. Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

3. Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich obětmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

4. Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů virem přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začínou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5. Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Zakrývací a protiúdravný systém šikany

Pro toho, kdo se rozhodl poskytnout první pomoc při šikanování, je velmi důležité, aby znal léčky a „chytáky“, které na něj čekají. Musí si být vědom, že do skrytého života nemocné skupiny je obtížné proniknout. Platí to zvláště pro čtvrté a páté stadium šikanování u starších dětí a mládeže. Od oběti lze těžko získat podrobnější a často i objektivní informace. Agresoři často úporně a vynalézavě lžou, používají falešné svědky a nutí oběti ke lhaní nebo odvolání výpovědi. Pro ostatní členy nemocné skupiny je příznačný strach vypovídat, chápou to jako „bonzování“. Někteří rodiče agresorů chrání své děti za každou cenu. Někteří rodiče oběti se obávají spolupracovat při vyšetřování. Při některých typech pokročilých šikan pedagogové chrání vůdce agresorů a nevědomě brání vyšetřování.

Agresoři

I. typ

Hrubý, primitivní, impulzivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy narušeným vztahem k autoritě, někdy zapojený do gangů páchajících trestnou činností. Vnější forma šikanování: šikanuje masivně, tvrdě a nelitostně, vyžaduje absolutní poslušnost, používá šikanování cíleně k zastrasování ostatních. Specifika rodinné výchovy: Častý výskyt agrese a brutality rodičů - jako by agresoři násilí vraceli nebo ho napodobovali.

II. typ

Velmi slušný, kultivovaný, narcisticky šlechtěný, sevřený, zvýšeně úzkostný, někdy i se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu. Vnější forma šikanování: Násilí a mučení je cílené a rafinované, děje se spíše ve skrytu, bez přítomnosti svědků. Specifika rodinné výchovy: Časté uplatňování důsledného a náročného přístupu, někdy až vojenského drilu bez lásky.

III. typ

„Srandista“, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídká oblíbený a vlivný. Vnější forma šikanování: šikanuje pro pobavení sebe i ostatních. Patrná snaha zdůraznit „humorné“ a „zábavné“ stránky. Specifika rodinné výchovy: Nezaznamenal jsem významnější specifika. Pouze v obecnější rovině je přítomna citová subdeprivace a absence duchovních a mravních hodnot v rodině.

Oběti

Téměř každá skupina si najde nějakou menší oběť a kritéria jsou velmi rozmanitá. Někdy není důležité, jaká oběť vlastně je, výběr je naprosto nahodilý. Při troše smůly se může obětí stát kterékoliv dítě. Přesto na školách existují typické oběti, které jsou opakovaně týrané. V žádném případě to nejsou defektní jedinci. Jsou to pouze nejslabší ze slabých. To znamená, že vůbec neumějí skrývat strach a využívat strachu druhých. Nejsilnějším „magnetem“ chronicky šikanovaných obětí je jejich příliš viditelná bojácnost a zranitelnost, které bývají v důsledku předcházejících zkušeností z vymývání mozku vystupňovány do krajnosti. Důležitá je i jejich vrozená slabá reaktivita v zátěžových situacích. Na rozdíl od agresorů ve střetech ztrácejí hlavu, propadají panice, hrůze, malomyslnosti, výčitkám svědomí, přílišné sebekritičnosti. V tomto smyslu žáci, kteří

jakoby přitahují násilí, nemusejí být vždycky fyzicky slabí, nemusejí mít tělesný handicap. Zpravidla však bývají méně zdatní než agresori.

Někdy se stane obětí chlapec, který by mohl skály lámat, ale psychicky je zcela bezbranný. Jakýkoliv náznak agrese a měření sil ho viditelně vystraší. Od začátku se nedokáže vzepřít ústrkům. Přitom jeho chování k dospělým se nemusí jevit jako bojácné. Je třeba snaživé až vtíravé, někdy i halasné a může u pedagogů vyvolávat nevoli a někdy i nepřiměřenou přísnost.

Nepřímé znaky šikanování

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Přímé znaky šikanování

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

Znaky šikanování projevující se mimo školu

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach, ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)

- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě, odmítá svěřit se s tím, co je trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku

Co šikanování není?

Za šikanování se nepovažuje škádlení a jednorázová agrese (**Příloha č. 1: Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)**)

1. Zmapování situace

Pomocí dotazníkového šetření zaměřeného na mapování klimatu tříd, monitorováním vztahů ve třídě a důsledným potíráním rizikových projevů, se šikaně snažíme předcházet. K utužování kolektivu přispívají různé projekty a aktivity, např. spaní ve škole, společná organizace akcí, výlety atd. Na prevenci by se měly podílet všechny složky, tedy rodina, škola i celá společnost. Žáci si musí uvědomit, že výsledkem toho, že špatně odhadnou situaci nebo reakci daného člověka může být psychická újma.

Účinná snaha minimalizovat šikanu na škole vyžaduje, abychom vytvořili dobré sociální klima čili kamarádké bezpečné vztahy. K posouzení problematiky slouží i dotazníková šetření Proškoly.cz – Klima třídy.

2. Motivování pedagogů pro změnu

Klíčovým momentem je, aby učitelé výskyt šikany nejen neodmítali, ale aby ho ani nevnímali jako své osobní selhání. Další fází motivace je důvěra ve Školní program proti šikanování - má smysl ho realizovat, protože povede k prevenci, řešení a odstranění nebo alespoň omezení šikany.

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Třídní učitelé jsou průběžně školním metodikem prevence seznamováni s aktuálními vzdělávacími materiály a nabídkou vzdělávacích akcí pro oblast prevence šikany. Pružně reagovat v krizových situacích zajišťuje dobrá komunikace mezi jednotlivými vyučujícími navzájem a mezi pracovníky ZŠ a vedením ZŠ. Školní metodik prevence a výchovná poradkyně se dle aktuální nabídky zúčastní speciálního školení a s novými poznatky seznámí ostatní pracovníky ZŠ. Supervize bude prováděna v rámci pedagogických rad.

4. Užší realizační tým

Mgr. Eva Bicanová - ředitelka školy a výchovný poradce

Mgr. Martin Gronych – zástupce ředitelky školy pro 1. stupeň

Mgr. Markéta Mátychová- zástupkyně ředitelky školy pro 2. stupeň

Mgr. Jitka Pospíšilová - výchovný poradce

Mgr. Jana Učňová – školní metodik prevence rizikového chování pro 2. stupeň

Mgr. Iva Kvapilíková – školní metodik prevence rizikového chování pro 1. stupeň

5. Společný postup při řešení šikanování

5.1. V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy.

5.2. Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia (**Příloha č.2 - Tři kroky kvalifikované pomoci**) rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany řeší ve spolupráci s odborníky z venku.

Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Další pohled, který musíme při diagnostice šikany uplatnit, je sociálně psychologický. Jde hlavně o hrubé odhadnutí, zda jde o počáteční (1., 2. a 3.) nebo pokročilé (4. a 5.) stadium šikany.

Další nezbytnou informací, kterou potřebujeme pro vnitřní zmapování šikany, jsou poznatky o jejich formách. Jde o to, abychom určili, o jakou základní formu jde, a posoudili, zda se jedná o neobvyklou formu šikany. Často se jedná o více vnějších obrazů. Rozlišujeme šest skupin elementárních podob podle typu agrese (sem patří i specifická forma psychické šikany - kyberšikana), věku a typu školy, genderu, způsobu řízení školy a specifických vzdělávacích potřeb aktérů šikanováním (podrobněji **Příloha č. 3 - Základní formy šikany**).

5.3. Postupujeme podle zvoleného scénáře:

a) Základní scénář pro počáteční šikanu s běžnou formou (Kolář, 2011)

b) Základní krizový scénář pro výbuch skupinového násilí (Kolář, 2011)

Základní scénář pro počáteční šikanu s běžnou formou (Kolář, 2011)

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany

2. Rozhovor s informátory a oběťmi

3. Nalezení vhodných svědků

(ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)

4. Individuální rozhovory se svědky

(nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory, rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo)

Nejvhodnější je provést písemný zápis z těchto rozhovorů!

5. Ochrana oběti

Do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma.

6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru

- a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
- b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

7. Realizace vhodné metody

- a) Metoda usmíření

Místo donucení k větší poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi obětí a agresory. Je akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva, usmíření mezi aktéry šikanování. Nastupuje řízené, společné hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

- b) Metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise)

Záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovného opatření.

Výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná opatření: výchovná opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování).

8. Třídní hodina

- a) Efekt metody usmíření
- b) Oznámení potrestání agresorů

9. Rozhovor s rodiči oběti

Jsou podány informace o zjištěních a závěrech školy, domluvení dalších opatření.

10. Třídní schůzka

Potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila; u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná.

11. Práce s celou třídou

Systematicky a trvale budovat kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě; ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály ze školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

Dodržovat RTP Rámcový třídní program (**Příloha č. 4: RTP- Rámcový třídní program**).

Základní krizový scénář pro výbuch skupinového násilí (Kolář, 2011)

A První (alarmující) kroky pomoci

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B Příprava podmínek pro vyšetřování

3. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
4. Zabránění domluvě na křivé výpovědi
5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. Oznámení na policii, paralelně - navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C Vyšetřování

7. Rozhovor s obětí a informátory
8. Nalezení nejslabších článků nespolečnicích svědků
9. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

10. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

D Léčba

11. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Kdo řeší, s kým spolupracuje

Šikany, které jsou zařazeny do skupiny situací, které zvládne škola sama, řeší metodik školní prevence (případně výchovný poradce) ve spolupráci s třídním učitelem a ředitelem. Pokročilé a neobvyklé formy šikan řeší škola ve spolupráci s odborníky z venku, zejména s PPP, SVP.

V jakém případě vyrozumět Policii ČR a OSPOD

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, bývá to často u pokročilé šikany, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Jestliže má pedagog podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče odmítají spolupracovat se školou a opakovaně se odmítají zúčastňovat výchovných komisí, je škola povinna vyrozumět OSPOD. Podrobnější informace o právním rámci šikanování viz. **Příloha č. 5 – Legislativní rámec šikanování.**

6. Primární prevence v třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření (třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence, vedení ZŠ, dohledy).

7. Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů – především výchovy ke zdraví a výchovy k občanství. Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

8. Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina).

Žáci mají možnost využívat schránku důvěry, konzultace výchovné poradkyně, školního metodika prevence rizikového chování.

9. Ochranný režim

Školní řád

- všichni pedagogičtí pracovníci, zejména školní metodik prevence, průběžně sledují konkrétní podmínky a situaci ve škole z hlediska výskytu rizikových forem chování uplatňují různé formy a metody umožňující včasné zachycení ohrožených žáků,

- školní metodik prevence zajišťuje spolupráci s rodiči v oblasti prevence, informuje je o preventivním programu školy a dalších aktivitách. Školní metodik prevence spolupracuje na základě pověření ředitele školy s dalšími institucemi na sociálně právní ochranu dětí a mládeže

- projevy šikanování mezi žáky, tj. násilí, omezování osobní svobody, ponižování apod., kterých by se dopouštěli jednotliví žáci nebo skupiny žáků vůči jiným žákům nebo skupinám (zejména v situacích, kdy jsou takto postiženi žáci mladší a slabší), jsou v prostorách školy a při školních akcích přísně zakázány a jsou považovány za hrubý přestupek proti řádu školy,

- podle okolností ředitel školy uváží možnost dalšího postihu žáků, kteří tento zákaz přestoupí, a bude o svých zjištěních informovat jejich zákonné zástupce,
- pedagogičtí pracovníci dbají, aby etická a právní výchova, výchova ke zdravému životnímu stylu a preventivní výchova byla vyučována v souladu se školním vzdělávacím programem,
- pedagogičtí pracovníci jsou povinni v souladu s pracovním řádem vykonávat v budově školy kvalitní dohled nad žáky o přestávkách, před začátkem vyučování, po jeho skončení, a to hlavně v prostorách, kde by k rizikovým jevům mohlo docházet,
- účinná snaha minimalizovat šikanu na konkrétní škole vyžaduje, abychom vytvořili dobré sociální klima čili kamarádské bezpečné vztahy a vybudovali speciální program proti šikanování.

Výchovná a kázeňská opatření

- lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit: napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele, důtku ředitele školy, snížení známky z chování

výchovná opatření se udělují za:

- nevhodné chování ke spolužákům, zaměstnancům školy a ostatní veřejnosti při akcích školy,
- vulgární chování,
- agresivita, násilí,
- šikana včetně kyberšikany,
- xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus,
- nevhodné chování se sexuálním podtextem.

Nápravná opatření

- škola umožní agresorovi individuální výchovný plán
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče.

Sankční řád

Šikana

Škola má mimořádnou odpovědnost za to, aby předcházela vzniku tohoto problému a aby se s ním odpovědně vyrovnala už od počátku.

Sankční rozpětí:

- a) počáteční šikana – dle závažnosti – NTU, DTU, DŘŠ
- b) rozvinutá šikana – snížený stupeň z chování

Napomenutí třídního učitele je uděleno v těchto případech:

- úmyslné verbální napadení spolužáka, pomluvy, urážky
- nedovolená manipulace s věcmi spolužáka

Důtka třídního učitele (DTU) je udělena v těchto případech:

- další opakování přestupků z kategorie NTU,
- úmyslné poškozování majetku spolužáků a vyučujících většího rozsahu

Důtka ředitele školy (DŘŠ) je udělena v těchto případech:

- opakování přestupků z kategorie DTU
- vulgární chování vůči učitelům, vysmívání se učitelům, jeho zesměšňování
- cílené ublížení či ohrožení spolužáků, šikana v počátečních stádiích

- nevhodné chování k nepedagogickým pracovníkům školy (neuposlechnutí pokynů)
- úmyslné závažné ničení majetku školy

Druhý stupeň z chování je udělen v těchto případech:

- šikana v pokročilejším stádiu
- psychické týrání spolužáků, pedagogů či ostatních zaměstnanců školy včetně závažnější kyberšikany
- vulgární mluva vůči pedagogickým pracovníkům, jeho ponižování, vysmívání se mu, kyberšikana – včetně šíření fotografií, informací na internetu prostřednictvím sociálních sítí

Třetí stupeň z chování je udělen v těchto případech:

- úmyslné ublížení s těžkými následky
- velmi vážný přestupek proti školnímu řádu (např. hrubé chování vůči žákům, učitelům či jiným zaměstnancům školy, šikana v pokročilejším stádiu)
- fyzické napadení pedagogického pracovníka (zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči pracovníkům školy)

10. Spolupráce s rodiči

Seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně při třídních schůzkách, web školy. Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy. Pravidelné schůzky s rodiči a možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole, konzultační hodiny.

11. Školní poradenské služby

školní metodik prevence: Mgr. Jana Učňová, jana.ucnova@skolydesna.cz , tel: 583 550 294

školní metodik prevence: Mgr. Iva Kvapilíková, iva.kvapilikova@skolydesna.cz, tel.: 583 550 133

výchovná poradkyně: Mgr. Jitka Pospíšilová, 07pospisilovajitka@seznam.cz , tel.: 583 550 294

ředitelka školy a výchovná poradkyně: Mgr. Eva Bicanová, reditelka@skolydesna.cz, tel.: 583 550 131

konzultační hodiny: dle domluvy

12. Spolupráce se specializovanými zařízeními

	kontakt:
Pedagogicko-psychologická poradna	Husitská 12, Šumperk tel. 583 215 279
Okresní metodik prevence	Mgr. Hana Prejdová tel. 583 215 279
Oddělení sociálně – právní ochrany dětí Městský úřad Šumperk	Lautnerova 1, Šumperk tel. 583 388 902
Policie ČR- obvodní oddělení Velké Losiny	Rudé Armády 361, Velké Losiny tel. 974 779 731

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, event. školního psychologa, nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry (v případě integrovaných dětí na běžných školách),
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou), případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

13. Vztahy se školami v okolí

Spolupráce se školami v okrese Šumperk při plánování a realizaci preventivních aktivit a řešení šikany (setkání ředitelů, setkání metodiků prevence).

Přílohy:

Příloha č. 1: Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

Příloha č. 2: Tři kroky kvalifikované pomoci

Příloha č. 3: Základní formy šikany

Příloha č. 4: RTP- Rámcový třídní program

Příloha č. 5: Legislativní rámec šikanování

Příloha č. 6: Literatura, odkazy, kontakty z oblasti školního šikanování

Příloha č. 1: Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

ŠKÁDLENÍ	ŠIKANOVÁNÍ
Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponížit.
2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Zodolňování, zmužnění.	Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
4. Citlivost: Vcítění se do druhých.	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a precitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál.

nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Někdy sadomasochistická interakce.
7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opěťovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezpráví. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplátí je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

Příloha č. 2: Tři kroky kvalifikované pomoci

1. První krok pomoci - Diferenciální diagnostika

Na úplném počátku, když se k nám dostanou signály o možném ubližování silnějšími slabším, musíme co nejrychleji vyhodnotit situaci a posoudit, zda se jedná o šikanu, či nikoliv. K tomu nám poslouží znalosti - Co je a co není šikanování. Při zhodnocování projevů násilí vždy posuďte, zda jsou přítomny znaky šikanování: ***záměrnost, opakování, samoučelnost agrese a nepoměr sil.***

Současně je potřeba udělat diferenciální diagnostiku. Prakticky to znamená: odlišit šikanování od čtyř typů škádlení. Rozlišujeme přátelské, divoké, neobratné a agresivní škádlení. Pro první nástřel diferenciální diagnózy nám pomůže znalost deseti hraničních kamenů mezi šikanováním a škádlením a vnější definice těchto fenoménů (viz Příloha č. 1 - Rozdíly mezi šikanováním a škádlením).

2. Druhý krok pomoci – Vnitřní diagnostika

Když víme, že se jedná o šikanu, potom se o ní musíme dozvědět co nejvíce, aby naše pomoc byla diferencovaná a cílená. Co v této diagnostice samotného šikanování sledujeme? ***Především se zaměřujeme na dvě základní kritéria. Jsou jimi posouzení šikany ze tří praktických pohledů a určení formy šikany. To nám poslouží pro určení základního směru léčby a nastavení hranic, kdy může šikanu řešit škola sama a kdy musí spolupracovat s odborníky specialisty ze školních servisních zařízení (PPP, SVP atd.) a odborníky ze státních i nestátních institucí (OSPOD, policie apod.)***

Hrubou vnitřní diagnostiku šikanování – posouzení dvou základních kritérií je potřeba udělat ve všech případech. Tedy i tehdy, když nejsme odborníci specialisté. Potřebujeme posoudit, zda konkrétní případ šikany zvládneme sami nebo potřebujeme pomoc zvenku.

a) První kritérium – posouzení šikany ze tří praktických pohledů

Při vlastní diagnostice šikany potřebujeme zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů - jako nemocné chování, závislost a poruchu vztahů ve skupině.

Mapování šikany jako nemocného chování

Zkoumání vnějšího obrazu šikanování jsme již provedli z větší části při diferenciální diagnostice (viz. první krok). Vnější pohled vyjádřený definicí spolu s našimi znalostmi o škádlení nám pomohl posoudit, zda se jedná o šikanu či nikoliv. Konkrétní vnější projevy šikanování mají význam pro léčbu. Například v případě přítomnosti vážného násilí – fyzického poranění oběti nelze zpravidla indikovat léčbu usmíření, i když jde o počáteční stadium šikany.

Mapování šikany jako poruchy vztahů

Druhý pohled, který musíme při diagnostice šikany uplatnit, je sociálně psychologický. Jde hlavně o hrubé odhadnutí, zda jde o počáteční (1., 2. a 3.) nebo pokročilé (4. a 5.) stadium šikany.

Tato diagnostika závažnosti šikany má více důvodů. Existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a dílčí léčbě u počátečního a u pokročilého stadia šikanování. Organizovaná stadia jsou obtížněji ovlivnitelná než stadia rozptýlená. Dále - celková léčba má svoje zvláštnosti pro každé stadium. Kromě toho stadia určují možnosti jednotlivých typů odborníků. Jestliže jsem odborník prvního kontaktu, tak řeším počáteční šikany a ty pokročilé přenechávám specialistům. Přítomnost psychické šikany nás vede k opatrnosti při diagnostice a k respektování jejich komplikací při léčbě.

Mapování šikany jako závislosti

Naše poslední uchopení šikany je psychodynamické. Zde posoudíme vzájemné vazby mezi agresory a oběťmi. V případě přítomnosti závislosti odhadneme její intenzitu. Je to užitečné pro vedení vyšetřování, výběr nástrojů diagnostiky a léčby.

b) Druhé základní kritérium – Určení formy šikany

Další nezbytnou informací, kterou potřebujeme pro vnitřní zmapování šikany, jsou poznatky o jejích formách. Jde o to, abychom určili, o jakou základní formu jde, a posoudili, zda se jedná o neobvyklou formu šikany. Často se jedná o více vnějších obrazů. Rozlišujeme šest skupin elementárních podob podle typu agrese (sem patří i specifická forma psychické šikany – kyberšikana), věku a typu školy, genderu, způsobu řízení školy a specifických vzdělávacích potřeb aktérů šikanováním (podrobněji viz **Příloha č. 3- Základní formy šikany**). V případě, že zaregistrujeme neobvyklou (nestandardní) formu, musíme znát její specifika. Základní formy šikany souvisí bezprostředně s léčbou. Potřebujeme znát minimálně největší obtíže pro jejich odhalování a nápravu. Neobvyklé formy šikanování potom vyžadují menší či větší doladění základního postupu.

Stanovení konkrétní diagnózy a volba postupu

Na podkladě získaných informací ve dvou uvedených základních kritériích načrtne hrubou diagnózu.

3. Třetí krok pomoci – určení typu scénáře pro základní směr léčby (co zvládne škola sama a kdy potřebuje pomoc zvenku)

Vyhodnocení hrubé diagnózy provedeme následovně. Základním kritériem je zjištění, zda jde o šikanu počáteční v 1., 2. a 3. stadiu nebo pokročilou ve 4. a 5. stadiu. Když tato dvě klíčová kritéria - stadium a formu šikany vyhodnotíme, tak k výsledkům přiřadíme jedno ze dvou typů řešení - první pomoc nebo celkovou léčbu.

Scénáře nám ukazují základní směr řešení a nastavují hranici, zda konkrétní případ může škola řešit sama nebo potřebuje spolupracovat s odborníky.

Základní mapa šikany

1) Stadia

Rozlišíme počáteční (1., 2. a 3.) a pokročilé (4. a 5.) stadium šikanování.

2) Forma šikany

Určíme, zda se jedná o běžnou nebo komplikovanou šikanu.

Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím a protiúzdavným systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

3) Úroveň cíle léčby

Zvolíme ze dvou úrovní léčby: a) První pomoc čili symptomatickou léčbu, která rychle a bezpečně zastavuje šikanu, b) Celkovou léčbu, čili kauzální léčbu na úrovni školy, která dlouhodoběji pracuje se vztahy v celé třídě.

Příloha č. 3: Základní formy šikany (Kolář 2011)

Šikana podle typu agrese – prostředku týrání	fyzická, psychická a smíšená šikana, kyberšikana – jako specifická forma psychické šikany
Šikana podle věku a typu školy	šikana mezi předškoláky, žáky prvního stupně a druhého stupně, učni, gymnazisty..., šikana mezi vysokoškoláky
Šikana z genderového hlediska	chlapecká a dívčí šikana, homofobní šikana, šikana chlapců vůči děvčatům, šikana dívek vůči chlapcům
Šikana odehrávající se ve školách s různým způsobem řízení	na jedné straně škola s demokratickým vedením a na druhé straně škola, případně výchovný ústav, kde je tvrdý hierarchicko-autoritativní systém
Šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů	šikana neslyšících, nevidomých, tělesně postižených, mentálně retardovaných žáků apod.

Příloha č. 4: RTP- Rámcový třídní program

1.) Informace

Informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, jiné oznámení škole, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení.

JE NUTNO CHRÁNIT ZDROJ INFORMACÍ!!!

2. Odhad závažnosti

Pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu: počáteční stadium, pokročilé stadium, neobvyklá forma šikany.

Od tohoto se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, anebo problém již patří odborníkům.

3. Techniky mapující klima ve třídě

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

4. Sociometrie

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají. Šetření provádí ŠMP, VP.

5. Práce se třídou

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU. (Komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba).

6. Závěrečná zpráva

Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP. Zpráva je důvěrná, obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravení, možná rizika.

7. Informování pedagogů

- seznámení pedagogického sboru s problémem
- popis dění ve třídě
- společné kroky k řešení
- role pedagoga v problému

8. Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany

Písemnou formou vedení školy vyzve zákonné zástupce agresora i oběti k návštěvě školy. Svola mimořádnou“ schůzku všech rodičů.

Účast na schůzce TU, VP, ŠMP, ředitelka školy.

Seznámení rodičů s problémem (obecně) ne jmenovitě!

Pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně.

9. Výchovná komise

Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10. Práce se třídou

Pracuje se na ozdravení třídy.

Nastaví se nová funkční pravidla třídy.

Třídnické hodiny pravidelně jednou za 14 dní, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou. Dbáme na bezpečné klima, sledování třídy. Dodržujeme kamarádké vztahy (spolupráce učitel + žáci). Jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě.

Pořádáme školní výlety a adaptační akce pro stmelení kolektivu.

Příloha č. 5 Legislativní rámec šikanování

Zákony a legislativní materiály, které mají vztah k řešení šikanování

- Zákon č.56/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), řeší práva a povinnosti školy, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců.
- Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje některé odstavce, které se týkají vztahů rodičů a dětí, odpovědnosti rodičů a výchovných opatření.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se zabývá problémy dětí, které jsou nějakým způsobem ohrožené.
- Zákon č. 200(1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961, ve znění pozdějších předpisů.
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013- 2018 [online]. Praha: MŠMT, 2013 [cit. 2013- 09-30].

Dostupný na WWW: < <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt.doc> >.

- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-22294/2013-1)

Šikanování z hlediska práva (Choděra, 2005, 2011, in Kolář, 2005, 2011)

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu, a které útočí na jeho důstojnost". Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Šikana není sama o sobě ještě protiprávním jednáním. Z hlediska zákona se zejména u počátečních stadií šikanování o přestupek nebo dokonce o trestný čin nejedná. Nicméně některé její projevy hlavně u pokročilých šikan jsou jednoznačně protiprávním jednáním.

Šikana – naplnění skutkové podstaty řady trestných činů

Šikana bývá postihována podle ustanovení trestního zákona, neboť v souvislosti s ní často dochází k páchání trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti.

Trestné činy, které se často váží k šikanování:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

Podmínky trestní postížitelnosti pachatelů šikany

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče.

Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled

Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy.

Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i za škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

Kdy se obrátit na policii?

Pokud se poškozený domnívá, že šikana již nabyla takového rozsahu a takové podoby, aby bylo možné kvalifikovat ji jako přestupek, nebo že případně byla naplněná skutková podstata trestného činu. Není nutné, aby poškození sami přesně rozhodli, o kterou z uvedených dvou možností jde. Na Policii ČR se může obrátit i v případě podezření na jednu z nich.

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;

- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;

- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně.

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

(5) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřeřazení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

Příloha č. 6 Literatura, odkazy, kontakty z oblasti školního šikanování

Základní literatura

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Doporučená literatura (knihy, sborníky)

- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19. 3. 2009. Praha: Tribun EU.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PdF UP 30. 3. 2004. Praha: Společenství proti šikaně.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
- Philippová, L., Janošová, P. (Eds.) (2009). Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference konané 19. 3. 2009 v Praze. Brno: Tribun EU.
- Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál.

Doporučená literatura (časopisy)

- Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.
- Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), s. 56-59.
- Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha: nakladatelství dr. Josef Raabe.
- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina, 3.
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18.
- Kolář, M. (2005) Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3 -7.

Webové stránky s tematikou šikany

www.minimalizacesikany.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

VIII. EVIDENCE A ZPŮSOB VYHODNOCENÍ PPŠ

Vedení vlastních záznamů o výskytu RCH ve škole v daném školním roce, vzdělávacích akcí pro pedagogy, preventivních aktivitách pro žáky... Jakým způsobem (kvantitativně a kvalitativně) a jak často se budou tyto aktivity vyhodnocovat např. dotazník, diskuse, kdo bude zodpovědný za vyhodnocení jednotlivých aktivit, jak a kdy budou kolegové průběžně informováni o plnění PPŠ... + zpracování závěrečné zprávy o plnění PPŠ.

IV. PŘÍLOHY

Školní preventivní strategii

Seznam metodických materiálů – knih, DVD, CD

Soupis webových stránek a institucí nabízejících primární prevenci

Přehled platných předpisů pro oblast prevence rizikového chování

PŘÍLOHA 1

„Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání závažných situací osobnosti.“

Smyslem primární prevence je:

- ✓ učit děti myslet,
- ✓ hledat smysl,
- ✓ umět se rozhodovat,
- ✓ nést odpovědnost,
- ✓ žít ve svobodě.

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu. Školní preventivní strategie je východiskem pro tvorbu preventivního programu školy.

Platná legislativa:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28 v souladu se Strategií prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, Národní strategií protidrogové politiky,
- Strategií prevence kriminality – všechny strategie vždy na příslušné období
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24 246/2008-6
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví č. j. 10 194/2002-14

- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j. 11 691-24
- Zákon č. 379/2005Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

Primární prevence rizikových projevů chování u žáků je zaměřena na:

- a) předcházení zejména následujícím rizikovým projevům v chování žáků:
- záškoláctví,
 - agrese, šikana, kyberšikana, násilí,
 - divácké násilí,
 - kriminalita, delikvence, vandalismus,
 - závislostní chování, závislost na politickém a náboženském extremismu, negativní působení sekt,
 - intolerance, antisemitismus, rasismus, xenofobie, homofonie,
 - užívání všech návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky),
 - sexuální rizikové chování,
 - poruchy příjmu potravy – mentální anorexie, bulimie,
 - netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
 - rizikové sporty a rizikové chování v dopravě;
- b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:
- traumatických zážitků - domácího násilí, šikanování, násilného chování, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,
 - ohrožování mravní výchovy mládeže,
 - rizikových stravovacích návyků u vedoucích k poruchám příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie),
- experimentování s návykovými látkami (legální a nelegální návykové látky).

Realizace školní preventivní strategie

a) Specifická primární prevence

- ❖ aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:
 - všeobecnou prevenci, která je zaměřena na všechny žáky
 - selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšenou hrozbu rizikového chování,
 - indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických

vztah ů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

Aktivity: dlouhodobé preventivní programy, preventivní prožitkové a tematické programy vedené ŠMP, jiným pedagogem nebo přizvaným odborníkem

b) Nespecifická primární prevence

❖ školní preventivní strategie je realizována všemi pedagogy ve výuce. V rámci vyučovacích předmětů jsou naplňována témata týkající se prevence rizikových projevů chování. Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast zdravého životního stylu (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity),

- oblast společenskovední (komunikace, sociální dovednosti a kompetence),

- oblast přírodovědná (biologie člověka, biologické účinky drog, chemie),

- oblast výchovy ke zdraví a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace),

- oblast sociálně-právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy)

- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, kriminalita, delikventní chování, šikanování, rasismus).

Efektivní výuku podporovat exkurzemi, besedami, návštěvami kulturních a společenských center a akcí.

- veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování, zájmové, sportovní a volno časové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Na realizaci systému primární prevence se na naší škole podílejí všichni pedagogičtí pracovníci. Úkolem školního metodika prevence je jejich práci zaštiťovat a koordinovat. V užším krizovém týmu je ředitel školy, výchovný poradce, preventista a příslušný třídní učitel.

Dlouhodobé cíle primární prevence

Žáci:

- realizovat systém aktivit zaměřený na prevenci projevů rizikového chování,
- realizovat systém aktivit zaměřený na vytváření bezpečného školního prostředí pro žáky,
- realizovat systém aktivit zaměřený na vytváření pozitivního sociálního klimatu ve třídě a skupině,
- realizovat systém aktivit zaměřený na vedení žáků ke zdravému životnímu stylu, k ochraně zdraví,
- realizovat systém aktivit zaměřený na vedení žáků k občanské a právní odpovědnosti za sebe a své jednání.

Rodiče:

- realizovat systém aktivit zaměřený na získávání rodičů pro spolupráci se školou,
- realizovat systém aktivit zaměřený na prohlubování informovanosti o rizikovém chování.

Pedagogové:

- realizovat systém aktivit zaměřený na podporu vzdělávání v oblasti prevence rizikového chování.

Střednědobé cíle primární prevence

Žáci:

- uplatňovat preventivní aktivity a programy speciálně zaměřené na jednotlivé rizikové skupiny žáků,
- realizovat systém aktivit zaměřený na vedení žáků k vzájemné pomoci a ohleduplnosti,
- realizovat systém aktivit zaměřený na zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení,
- realizovat systém aktivit zaměřený na smysluplné trávení volného času,
- realizovat systém aktivit zaměřený na osvojení si konstruktivního zvládnání konfliktů a zátěžových situací,
- realizovat systém aktivit zaměřený na vytváření postojů proti rasismu, antisemitismu a xenofobii.

Rodiče:

- informovat rodiče průběžně o činnosti školy, akcích, dát jim možnost zpětné vazby,
- podporovat účast na formálních i neformálních akcích,
- zkvalitňovat informační činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu a rizikového chování.

Pedagogové:

- realizovat systém aktivit zaměřený na vzdělávání pedagogů v oblasti prevence rizikových jevů, školního násilí, práce třídního učitele s třídním kolektivem a řešení konfliktních situací mezi žáky, komunikace učitel – žák, učitel – rodič.

Krátkodobé cíle primární prevence

- naplňovat Minimální preventivní program školy pro daný školní rok

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkající se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Je sledováno i další rizikové chování – záškoláctví, šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění bude nejprve přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem,
2. jednání se zákonnými zástupci na úrovni výchovné komise,
3. doporučení kontaktu s odborníky, příp. krizová intervence,
4. v případě nezájmu zákonných zástupců uvědomění odboru sociální péče, OSPOD,
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR.

Dalším opatřením bude kázeňský postih v rozsahu vymezeném školním řádem.

PŘÍLOHA 2

Periodika

1. časopis Prevence
2. časopis Rodina a škola
3. Rukověť výchovného poradce a školního metodika prevence v základní škole (aktuální pro daný školní rok)

Knihy

4. podpůrně materiály E-Nebezpečí pro učitele Olomouckého kraje
5. Michal Kolář – Bolest šikanování
6. Nancy Van Peltová – Umění komunikace
7. Julián Melgosa – Žít naplno
8. Pedagogický a psychologický diagnostika pro učitele ZŠ
9. Raadce učitele I, II, III
10. Trestní odpovědnost dětí a mladistvých I, II
11. korupci říkám ne, cestování bez hranic
12. Dětská práva – Vím, co smím?
13. Marie Renotiérová – Speciální pedagogika
14. Klíčový rok
15. A nebo ...
16. Násilí ve vztazích teenagerů
17. Duhovka dobrého chování
18. proskoly.cz – metodika testování na portálu
19. Závěrečné zprávy projektu: Bezpečné šumperské školy + dotazníky
20. Jana Hamanová – Na cestě k dospělosti aneb na co se nejčastěji ptáte
21. Rudolf Kohoutek – Psychologie práce a řízení
22. Radim Uzel – Antikoncepční otázky
23. Vladimír Polanecký – Drogy: Poznej svého nepřítele
24. Minimalizace šikany
25. Lenka Průšová – Dítě jako svědek nebo oběť trestného činu
26. Šárka Speciánová – Sociálně-právní ochrana dětí
27. Jaroslava Hanušová – Sexuální zneužívání
28. Jaroslava Hanušová – Násilí na dětech – syndrom CAN
29. Fit in 2001+
30. Klikni si ... bezpečně na počítači
31. Karel Nešpor – Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách
32. Karel Nešpor – Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí
33. Karel Nešpor – Alkohol, drogy a Vaše děti
34. Jiří Presl – Drogová závislost
35. Tatjana Šišková – Menšiny a migranti v České republice
36. Karel Nešpor – Jak přestat brát drogy

CD/DVD

37. Zione – film o boji proti HIV/AIDS
38. Touretteův syndrom

39. ESRO
40. A nebo ...
41. Pravda o drogách
42. Klíčový rok
43. série Etická výchova
44. Když musíš, tak musíš
45. Mezi nimi
46. Mezi stěnami
47. Sami
48. Skryté ostny šikanování

PŘÍLOHA 3

Přehled kontaktů spolupracujících organizací, institucí poskytujících odbornou službu

Název: MěÚ Šumperk, odbor sociálních věcí, odd. sociálně-právní ochrany a prevence
Kontaktní adresa: Lautnerova 1, 787 01 Šumperk
Telefon: 583 388 908
e-mail: petr.vlach@musumperk.cz
Lektor: Mgr. Petr Vlach

Název: Středisko výchovné péče Dobrá Vyhlídka
Kontaktní adresa: Vyhlídka 1, 787 01 Šumperk
Telefon: 583 284 011, 778 445 825
e-mail: svp@dds-spj.cz
Lektor: Mgr. Tomáš Polák

Název: Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje, pracoviště Šumperk
(dále Pedagogicko-psychologická poradna)
Kontaktní adresa: Husitská 12, 787 01 Šumperk
Telefon: 583 215 279
e-mail: ppp.spk-prevence@seznam.cz
Lektor: Mgr. Petr Halama

Název: Poradna zdraví Šumperk
Kontaktní adresa: 8.května 20, 787 01 Šumperk
Telefon: 732 960 137
e-mail: jolana.keprtova@seznam.cz
Lektor: Mgr. Jolana Keprtová

Název: OS ČČK Šumperk
Kontaktní adresa: Sušilova 38, 789 01 Zábřeh
Telefon: 605 413 442
e-mail: sumperk@cervenykriz.eu
Lektor: Klára Matějčková, Lenka Barvířová, Bc. Milan Novák

SPC, při ZŠ Schola Viva	Erbenova 16 78701 Šumperk	spc@schola-viva.cz www.spc-sumperk.cz	583222324
Městská policie Šumperk	Jesenická 31 78701 Šumperk	zdenek.docekal@musumperk.cz	583213000
Policie ČR	Havlíčková 8	srorsu@mvcz.cz	974779111

	78701 Šumperk	www.policie.cz	
Pontis Šumperk o.p.s.	Gen. Svobody 2800/68 78701 Šumperk	pontis@pontis.cz www.pontis.cz	583211766
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež RACHOT	Gen. Svobody 2800/68 78701 Šumperk	rachot@pontis.cz www.pontis.cz	583550237 777716031
pro děti a mládež ve věku 12 – 26 let s rizikovým způsobem trávení volného času volnočasové aktivity sociálně terapeutické a preventivní činnosti, zprostředkování kontaktu s dalšími odborníky a institucemi			
Kontaktní centrum KRÉDO	Temenická 1 78701 Šumperk	k-centrum@pontis.cz www.pontis.cz	583550235 774716020
pro drogově závislé, jejich rodiny, přátele, pedagogy sociálně terapeutické a preventivní činnosti, sociální poradenství v prostorách kontaktního centra a v rámci terénního programu v Šumperku			
Klubík	Jesenická 61 78701 Šumperk	helena.vitaskova@musumperk.cz	583388816
pro děti ve věku 5-12 let ohrožené sociálním vyloučením a děti ze sociálně slabého prostředí ambulantní služby dětem ohroženým sociálním vyloučením, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při prosazování práv a oprávněných zájmů			
Poradna pro rodinu	M. R. Štefánika 20 78701 Šumperk	sumperk@poradnaprorodinu.cz www.rodinnaporadna.cz	583213141 583391232
pro osoby v nepříznivé sociální a rodinné situaci, ohrožené rodinnou krizí odborná poradenská činnost, podpora rodiny a jejich členů ve schopnostech poradit si v rodinných či rodinu a její členy poškozujících problémech a tyto situace zvládat			
Poradna pro ženy a dívky	Komenského 9 78701 Šumperk	poradna.su@volny.cz www.poradnaprozeny.eu	603213845
pro mládež, rodiče, vychovatele, učitele i širokou veřejnost osvětová činnost, poradenská pomoc (sociální, právní, lékařská, psychologická,...), pomoc v krizových situacích			
Dětská a dorostová psychiatrie	MUDr. H. Štěpánová	Šmeralova 2, 78701 Šumperk	583219713
	MUDr. E. Rozsivalová	Šmeralova 2, 78701 Šumperk	583219713
Psychiatrie	MUDr. P. Hajčman	M. R. Štefánika 3, 78701 Šumperk	583237176
	MUDr. H. Gronychová	M. R. Štefánika 3, 78701 Šumperk	583311321
	MUDr. H. Kršňáková	Temenická 92, 78701 Šumperk	583250085
	Doc.MUDr.L.Kravčenko CSc.	Nám. Míru 14, 78701 Šumperk	583217676
Klinická psychologie	PhDr. S. Morávek	Radniční 4, 78701 Šumperk	583217410
	PhDr. I. Petrželová	Slovanská 1, 78701 Šumperk	583223502
	PhDr. M. Totinová	M. R. Štefánika 3, 78701 Šumperk	583311320
Linka bezpečí – pomoc online (nonstop)		pomoc@linkabezpeci.cz www.linkabezpeci.cz	116 111
Linka bezpečí – vzkaz domů (pro případ útěku z domova)		info@linkabezpeci.cz www.linkabezpeci.cz	800111113 724727777
Linka bezpečí – Rodičovská linka		info@linkabezpeci.cz	840111234

	www.linkabezpeci.cz	
Linka důvěry Olomouc (nonstop)	www.ssp-ol.cz	585414600

PŘÍLOHA 4

Přehled platných předpisů pro oblast prevence rizikového chování

STRATEGIE

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018, č.j.431/10
- Strategický protidrogový plán Ol. kraje na období 2015 -18
- Strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020
- Krajský plán primární prevence na léta 2019- 22

ZÁKONY

- Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) Do zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), došlo k doplnění § 22a a 22b upravující práva a povinnosti pedagogických pracovníků a dále k doplnění § 31 školského zákona o postup v případě zvláště závažných porušení povinností stanovených zákonem. Více viz. pomůcka k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků a k povinnému vyloučení žáka nebo studenta.
- [562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona](#)
- [563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů](#)
- [Zákon č. 379/20015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami](#)
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů- platné znění od 1.7.2017
- Zákon č. 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, účinnost od 1.5.2017
- Zákon o hazardních hrách č. 186/2016 Sb. platný od 1. ledna 2017

VYHLÁŠKY

- VYHLÁŠKA 27/2016: Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ve znění účinném od 1.9.2017
- vyhláška 197/2016 Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky
- Novela 412/2006 Vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005Sb.

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování : 1. návykové látky, 2. rizikové chování v dopravě, 3. poruchy příjmu poravy, 4. alkohol, 5. syndrom CAN, 6. školní šikanování, 7. kyberšikana, 8. homofonie, 9. extremismus , rasismus, xenofobie, antisemitismus, 10. vandalismus, 11. záškoláctví, 12. krádeže, 13. tabák, 14. krizové situace spojené s násilím, 15. netolismus , 16. sebepoškození, 17. nová náboženská hnutí, 18. rizikové sexuální chování, 19. příslušnost k subkulturám, 20. domácí násilí 21. hazardní hraní
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14423/99-22
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č.j.: 10194/2002 –14
[související normy](#): Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách; Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny - platné znění od 1. 1. 2015 – více o ohlašovací povinnosti školy
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25884/2003-24
[související norma](#): Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1. 6. 2015
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT č.j.: 37 014/2005-25